

KMETOVOALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

Ureja Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inzerat na vsi strani 50 K, na 1/2 strani 30 K, na 1/3 strani 15 K in na 1/4 strani 10 K. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se »avede vir.

Št. 5. V Ljubljani, 15. marca 1905. Leto XXII.

Obseg: Sosea Razumnika govedoreja. — O vzgoji vinskih trt na zici. — Poučno potovanje v Švico. — Opazke pohorskega vinogradnika. — Razkuževanje hlevov, mlekarških in sirarskih prostorov. — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva. — Tržne cene. — Inserati.

Sosea Razumnika govedoreja.

VI. O kravah, ki se ne pojajo in ne ubrejijo.

Mlinar Vrhovnik ima v svojem hlevu lepo govejo čredo. Vsi mešetarji v okolici kaj radi pri njem kupujejo. Njegove krave in telice so pa tudi krasno rejene ter so tudi dobro snažene. Živali so čiste in imajo svetlo dlako. Vodena kaplja se ne obdrži na dlaki. Vzlic temu ni mlinar zadovoljen s svojo čredo.

„Kaj imam od tega, če se mi goved hitro debeli, če pa ni za pleme? Tile dve kravi se menda tudi ne bosta več pojali. Tudi drugi dve kravi, ki sta storili pred šestimi in osmimi tedni, se še sedaj ne pomišljata. Zato se pa onale „Rumenka“ poja vsake tri tedne, ne da bi se ubrejila. Ena se preveč poja, druge pa zopet nič. Človek bi kar ušel. Če pojde tako naprej, potem bom moral vso čredo mesarju prodati in rejo popolnoma opustiti.“

Tako je Vrhovnik sam s seboj govoril in dolgo časa stal v hlevu ter premišljal svojo nesrečo. Naenkrat se hitro odloči; molče gre v hišo po klobuk in boljše sukno ter se poda k sosedu Razumniku, ki je bil na srečo doma. Njemu je potožil svoje težave.

„Krmljenje bo vzrok,“ odgovori Razumnik, ko je

molče poslušal Vrhovnika. „Drugače si tega ne morem razlagati.“

„Kaj pa misliš sosed!“ odvrne mlinar. „Daleč naokrog nihče tako dobro ne krmi, kakor jaz. Ne hranim ne otrobov in ne moke.“

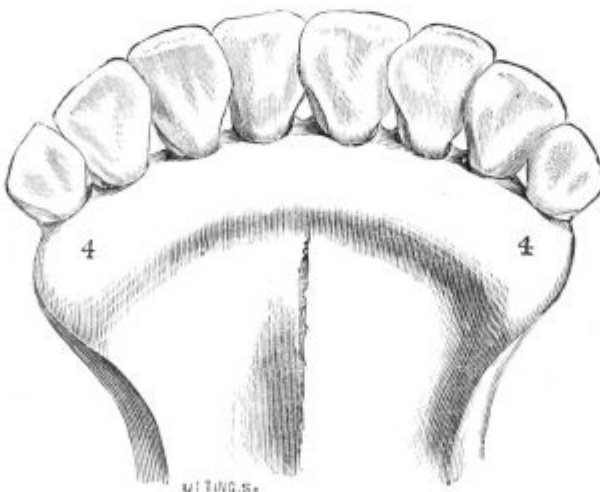
„Ravno to je, kar menim,“ odgovori smejaše Razumnik. „Ti goved preveč pitaš, kakor sem že sam videl.“

Opitana ali napol opitana goved pa ni za pleme. Kadar je v telesu preveč masti, potem je plemenska sposobnost izdatno manjša ali je celo popolnoma zatrta.“

„Saj vendar ne morem svojih krav pustiti, da bi stradale,“ odgovori godrnjaje Vrhovnik. „Mene medla goved ne veseli, pa je!“

„Med pitano in medlo govedo je velika razlika, Vrhovnik,“ zopet odvrne izkušeni sosed. „Tudi tukaj velja pregovor: Srednja pot je najboljša pot. Prepičlo krmljenje seveda tudi ne pospešuje plodnosti. Shujšane živali se tudi ne pojajo. Če naj ti pa dam zanesljiv svet, potem moram proučiti vse ravnanje v tvojem hlevu. Morda najdeva kak drug vzrok. Zdi se mi pa vendar, da sem pravo pogodil.“

„Da, storiva to,“ pritrjuje Vrhovnik. „Pojdiva precej v moj hlev. V pol ure prično krmiti ter se lahko prepričaš, kaj se govedu poklada.“

Podoba 23.

Zobovje 4 leta starega goveda. Vsi zobje so že zmenjani, a se še krijejo.

Šla sta proti Vrhovniku, in ko sta prišla v hlev, so dekile ravno donašale krmo in so jele pokladati. Krave so dobile razen izborne rezanice še veliko množino otrobov, ki so bili po rezanici potreseni. V oblodi so pa dobile vrhutega še lep delež klajne moke ali lanenih tropin. Vrh vsega tega se je končno kravam vrglo v jasli sena najboljše vrste.

„Tako, to torej dobivajo tvoje krave in junice,“ prične počasi in naglašuje Razumnik. „Za pitalno goved velja tako obilna in redilna hranitev, za plemensko goved je pa gotovo premočna, ker se dela preveč masti, ki ovira plodnost. Razentega je tako krmljenje predrago.“

Vrhovnik je pač soseda poslušal, a prepričati se ni dal. Pokazal mu je še dve kravi.

Razumnik jih je pretipal po vsem životu, potem je majaje z glavo dejal: „Tudi ti kravi sta predebeli. Zobovje kaže, da sta največ 4 do 5 let stari (glej pod. 23. in 24.). Imeli sta kvečjemu dve teleti, kajti na rogovih vidim po dva obročka.“

„Da, tako je,“ potrdi Vrhovnik. „Kravi sta res šele 4 in 5 let stari, a sedaj se nočeta ubrejiti. Prav škoda bi jih bilo sedaj dati mesarju. Skotevali sta tako lepa teleta in tudi dobri molznici sta. Veliko bi dal, če bi se zopet pojali in ubrejili. Ravno na ti kravi sem stavil vse upanje. Če bi le vedel, kaj naj počnem.“

„To se bo že pokazalo,“ kratko odgovori Razumnik. „Za sedaj se morem najprej poučiti o vsem tem, kako se pri tebi ravna v hlevu, potem ti upam dati nasvete, ki te ne bodo varali.“ Razumnik pokliče k sebi dekile ter jih prične izpraševati: „Ali se ti kravi nista več pojali, odkar sta storili? To je najprej važno vedeti.“

„Nič nisem zapazila,“ odgovori ena dekila. „Štiri tedne sem pazimo vsak dan na nji, a doslej nismo nič zapazile.“

„Je li res tako?“ vpraša Razumnik drugo dekilo. „Ali ni bilo prav nobenega znamenja?“

„Da, enkrat se mi je zdelo, da bo nekaj,“ pritrudi druga dekila. „To je bilo 26. dan po porodu; ena krava je dala malo manj mleka kakor navadno. Tudi nožnica se mi je zdela nekoliko zatekla in nekaj sluzi je izteklo. Sesajoče tele te krave je dobilo takrat malo driske, ki je navadna, če se mati poja. Takrat sem si mislila: krava se bo jutri gotovo pojala. Drugi dan je bilo pa toliko mleka kakor prej, sluz je nehala iztekati in driska

pri teletu je samaodsebe ponehala. Prave pojatve ni bilo. Pred par dnevi sem zopet mislila, da bo kaj, pa ni bilo nič pravega, in danes ni na kravi ničesar poznati.“

„Ravno tako je tudi druga krava počela,“ pristavi sedaj druga dekila, ki je bila po prvi opozorjena.

„Potem sta se kravi na tihem gonili,“ razlaga Razumnik. „Sedaj mi je marsikaj jasno.“

„Kaj pa je to?“ radovedno vpraša Vrhovnik. „Da bi se krave na tihem gonile, še nisem nikdar čul.“

Razumnik odgovori: „Če krave ne kažejo vidno in silovito, da se gonijo, kakor je njih navada, temveč le slabotno, da je le malo ali ni skoraj nič zaznati, tedaj pravimo, da se na tihem pojajo. Četudi se krave na tihem pojajo, so vendarle za plemenitev sposobne, ker se tudi pri tihem pojanju od jajčnika odcepi jajčece. Tih pojanje traja le kratek čas, in če se zamudi pri plemenitvi pravi trenutek, potem je že prepozno. Zato je take krave pri najneznatnejšem znamenju peljati k biku. Če se to opusti, potem se tiho pojanje čez 3 do 4 tedne sicer ponovi, a navadno še slabše kakor prvič, in če se take krave tudi sedaj ne ubrejijo, pa pojatev popolnoma in za vselej zamre. Krave so potem za pleme popolnoma nerabne. Bila je torej velika napaka, da se ti kravi nista vodili, ko je bilo zaznati tiho pojanje. Bilo je zelo nespartmetno, če se je v tem slučaju čakalo na burno pojanje, namesto da bi se bili kravi takoj k biku peljali.“

„Tega še nisem vedel!“ začuden odgovori Vrhovnik. „Tu je torej prav pošteno paziti!“

„Razumnik razlaga nadalje: „To je pač treba storiti. Vendar se mi čudno zdi, da ti, dragi сосед, nisi tega vedel. Tih pojanje vendar ni nič redkega v govedoreji, kjer se dobro krmi in se živali ne gibljejo. To se pa vse dogaja v tvojem hlevu. Tvoje goved veliko preobilo krmiš in jo skoraj vse leto nikdar ne izpustiš z verig.“

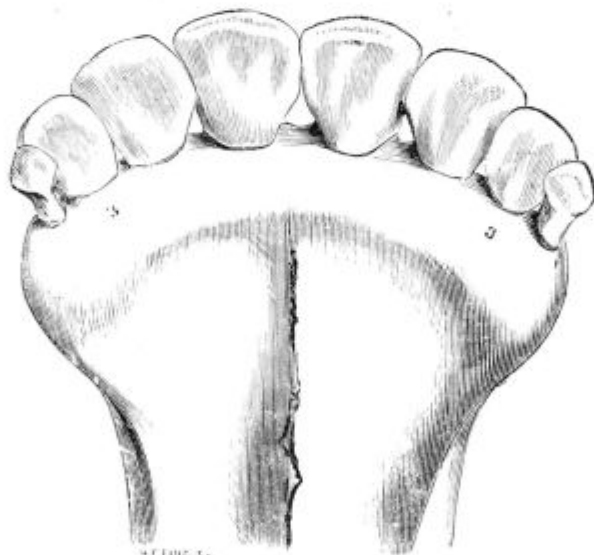
Vrhovnik je nekaj časa molčal ter premišljeval, če naj brez pridržka pritrudi sosedom nazorom in nasvetom. Sedaj mu je pa šinila druga misel v glavo, in vpraša: „Kaj ni nikakih dražil, ki pojanje vzbude? Že večkrat sem bral o takih sredstvih.“

„Razumnik odgovori: „Seveda so taka sredstva, pa niso vselej zanesljiva. Taka sredstva, ki imajo v sebi dražeče snovi, ki razburljivo vplivajo na živali, so

Podoba 24.

Zobovje 5 let starega goveda. Vsi zobje so že zmenjani in še gosto stoje.

Podoba 25.

Zobovje 3 leta starega goveda. Mlečni krajci so še v čeljusti.

repično seme, repične tropine, konopljino seme itd. Tvojima kravama, ki se na tihem pojata, dajaj teden dni. preden se imata pojati, na dan po dve majhni perišči stolčnega konopljinega semena.“

„To si zapomnim!“ pravi veselo mlinar, ki so mu bila vsa taka sredstva veliko ljubša kakor naravno oskrbovanje in krmljenje govedi. Razumnik je pa svoj pouk nadaljeval ter je rekel:

„Vobče je pa dokaj bolje, če se nagon k plemenjenju rajši vzbuja z naravnimi sredstvi, kakor n. pr. s hojo na pašo, s pravilnim krmljenjem. Umetna sredstva naj se šele tedaj rabijo, kedar naravna niso več uspešna.“

„Drugo, tudi naravno sredstvo, da se pojanje vzbudi, obstoji v tem, da se živali privežejo v hlevu tik bika, ali da se pošiljajo z bikom vred na pašo ali na tekališče. To sredstvo večkrat najhitreje pomaga.“

„Moj bik je pretežak in prestar, zato ga ne maram več izpuščati s kravami na pašo,“ odgovori Vrhovnik.

„Pa jih vendar pošlji s starim bikom na pašo. Poleg tega krmi krave malo pičleje kakor doslej. Otrobe in moko kar pusti. Pokladaj

kravam več rezanice, in zeleno krmo mešaj s senom. Omenjeno množino konopljinega semena jim daj v božjem imenu, in če boš tako ravnal, sem prepričan, da se ne bodo več na tihem pojale. Če se bodo pa tudi zunaj na paši na tihem pojale, tedaj jih bo bik že pravočasno zavohal, in plemenitev se bo pravočasno zvršila.“

„Tako napravim!“ pravi Vrhovnik, ki ni več dvomil. „A kaj naj počnem s kravo, ki se preveč poja, pa se nikdar ne ubreji?“

„Tu moramo pa predvsem tvojega starega bika pogledati,“ pojasnjuje Razumnik. „Ne zdi se mi več dovolj sposoben.“

„Doslej še ni bilo pritožbe,“ odvrne mlinar. „Pač je že nekoliko težak in počasen.“

Razumnik se bliža biku, odpre mu gobec ter pravi:

„Tako star še ni; največ 3 1/4 leta (glej pod. 25). Na obeh straneh sta še mlečna krajca. Zaradi starosti je ta bik lahko šo leto dni sposoben.“

„Nekako toliko je star,“ potrdi Vrhovnik. Vzredil ga je moj sorodnik. Meseca marca pred tremi leti je bil rojen, torej je sedaj nekaj čez tri leta star.“

„Tvoj bik je pa, kakor vsa tvoja goved, veliko predebel,“ nadaljuje Razumnik. „Tudi vunkaj nič ne hodi. Vso zimo je stal v hlevu brez dela. Da bi ga bil napregal, kakor Poljanec sedaj dela, bi ga mogel še dolgo za pleme rabiti. Pri tem biku je pa še vedno mogoče, da ga hoja na pašo popravi in ga plodnega naredi. Koliko ovsa pa dobiva na dan?“

„Ovsa ne dobiva, pač pa otrobov in moke!“

Razumnik je z glavo majal, potem je pa dejal: „Ovsa torej ne dobiva, zato pa pošteno otrobov in moke. Če hočeš bika pitati in ga za rejo pokvariti, potem le pridno naprej pokladaj otrobe in moko. Če ga pa hočeš imeti še nadalje za pleme, pa opusti ta krmila, vodi bika na pašo in mu daj na dan 2 1/2 do 3 kg ovsa. Si me li razumel?“

Vrhovnik je prikimal. Oves biku dajati mu sicer ni bilo všeč, vendar je sklenil ubogati, če tudi nerad.

„Še nekaj ti hočem svetovati, je dejal Razumnik k sklepu: „Če bo krava, ki se noče ubrejšiti, prihodnjič zopet brez uspeha zaskočena, jo pelji h kakemu drugemu biku. Pelji jo n. pr. gor v Zalesje k podžupanu. Do tja je pičila ura. Podžupanovega bika dobro poznam; dovolj je še mlad in redkokdaj kaka krava od njega ni breja. Za kravo bo pa tudi zelo koristno, če bo prej morala nekoliko hoditi. Dolga hoja je takim kravam za uspešno oplemenitev preskušeno koristna.“

„Ali naj ji tudi puščam, ali ima to kaj zase?“ vpraša še enkrat Vrhovnik.

Na to vprašanje mu odgovori Razumnik, da so nazori o puščanju v tem slučaju zelo različni. „Nekteri, in sicer praktični kmetovalci trdijo, da je uspešno,“ razlaga Razumnik, „drugi, to so tisti, ki se ravnajo le po knjigah in ne poskušajo, pa odrekajo puščanju vsak vpliv. Jaz ne morem razsoditi, kdo ima prav. Vendar mislim, da ne bo škode, če se kravi pred plemenjenjem pušča. Seveda se ji mora prav puščati, kajti tisto pri nas običajno smešno puščanje govedi na useh ni nikako puščanje.“ S temi besedami se je Razumnik poslovil.

Vrhovnik mu je za slovo hvaležno stisnil roko.

Vsa naročila in nasvete Razumnikove je Vrhovnik skrbno zvršil. Popolnoma je bil prepričan, da ga je sosed dobro poučil.

In res je bilo tako. Ko je Razumnik prišel drugo leto meseca marca v Vrhovnikov hlev gledat novo kupljenega bika, je v oddelku za teleta videl lepo število telet, ki bi jih brez njegovih nasvetov ne bilo nikdar na svetu. V Vrhovnikovem hlevu so sedaj z otrobi in moko bolj varčevali, zato so pa porabili več ovsa.

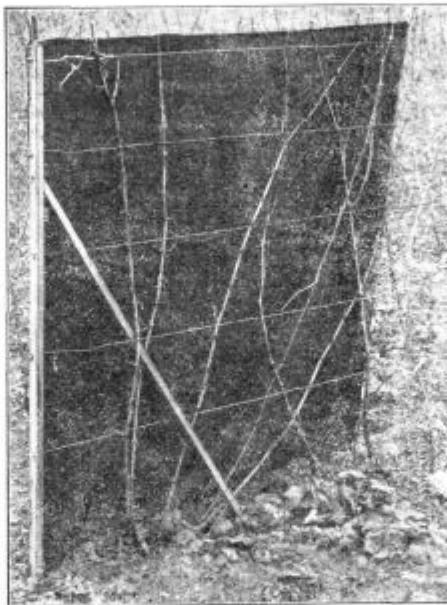
O vzgoji vinskih trt na žici.

Raklji so vsako leto dražji in še za lep denar jih je včasih težko dobiti. Pametno je, izdati rajši nekaj več za nje, samo da so bolj trepžni

in je vsaj nekaj let mir. Raklji se tudi prepójé (namakajo) z raznimi snovmi, ki trepžnost povišajo. Prav umestno jih je namakati v 5% raztopini modre galice, ki jo vsak umen vinogradnik dobro pozna in imeti mora. A les je le les, in prej ali slej ga je tudi konec; treba ga je pogostoma nadomeščati z novim. — Že dolgo se v vinogradih rabi žica, posebno v nekterih krajih, s prav velikim uspehom. Ali gorjé, kadar strohne kolci ter jih je treba nadomestiti! Posestnik izgubi veselje do žice ter je v vinogradu navadno ne trpi več.

Tu ob Renu (Rheingau), kjer se za vinogradništvo grozovito mnogo žrtvuje, se poskuša zlasti zadnja leta prav mnogo tudi v tem oziru. Omislili so si celó železne raklje, in pruska domena jih ima še danes v slovečem Steinbergu. Čedno je to, ali predrago: vsak komad stane dobrih 33 vinarjev!

Lastnik svetovnoznane veletrgovine z vinom J. B. Sturm v Rudesheimu ob Renu preskuša že nekaj let vzgojo trt na več žicah brez rakelj ali lesenih kolcev in brez privezovanja razen izprva (pod. 26). Ta način vzgoje trt je tako

Podoba 26.

zanimiv, da ga v „Kmetovalcu“ opišem ter pojasnim z raznimi podobami. Sturm je izpočetka rabil po 5 žic, a mu samo 4 žice boljše služijo.

Rabijo se: končniki s podpornjami, srednjiki, žica, napenjavec za žico, kol za napravljanje lukenj in cementni beton. — Končniki s podpornjami in srednjiki so iz železa, kojega prerez kaže obliko tiskane črke „L“ (voglasto železo — glej pod. 27.). Dolgost jim je 180 cm, in sicer 50 cm za v zemljo, 130 cm za nad zemljo (pod. 28.). Vse železne palice, žica in napenjavci so pocinkani, kar je seveda zaradi večje trpežnosti velikega pomena.

Kaj preprosto je postavljanje železnih palic, ki so seveda preluknjane. S kolom, ki je tudi železen ali vsaj okovan, se napravijo 50 cm globoke in kakih 20 cm široke luknje, ki se zalijejo s cementnim betonom, kamor postavimo palice, dokler je še mehak; cementni beton se okoli palic s primernim drogom malo pritolče. Koj prvi dan se žice še ne napno, ker bi se palice morda premaknile s svojega mesta, a pozneje to nikakor ni več lahko mogoče. Opozorjam pa, da so naslednji podatki povzeti po tukajšnjih razmerah, zato naj se mi blagovoli oprostiti, če zneske stroškov navajam v markah (1 marka = 1 K 19 h). Dnina znaša tukaj 2 marki in več, kar naj se uvaža.

Podobe s kratkimi pojasnili povejo cenj. bralcu več kakor je sploh mogoče samo z besedo povedati. Podoba 27. kaže počezni prerez končnika in podpornje, podoba 28. pa pogled na končnik.

Baba napenjavev, ki se morajo jeseni zaradi krčenja vsled mraza navadno odpuščati, je pa splošno znana. Trti služijo petlje prav imenitno: z njimi se sama oprijema, spenjajoča se od žice do žice, ali ji pa tako pomagamo, da ji poganjke pretikamo med žicami, kakor kaže podoba 29.

Omeniti mi je, kakor sem že zgoraj navedel, da so se povoljni uspehi dosegli tudi samo s 4 žicami, kar je večinoma še boljše in za 10 do 20 % cenejše. V tem slučaju so palice le 150 cm visoke.

Napravimo račun stroškov! V to svrhu volimo 1 ha veliko parcelo v kvadratu (100 × 100 = 10.000 m²), ki je zasajena s trtami v razdalji 100 × 130 cm. Na tem kvadratu je 77 vrst po 100 trt, torej 7.700 trt. Iz praktičnih oziror napravimo skozi sredino prehod ter potrebujemo torej 4 × 77 = 308 končnikov s podpornjami in 8 × 77 = 616 srednjikov, če jih postavimo drugega od drugega 10 m (Sturm postavlja vsakih 5 m 1 srednjik), vrhutega pa še 5 × 154 = 770 napenjavev. Vseh vrst je torej 77 po 5 × 100 m žice = 77 × 500 =

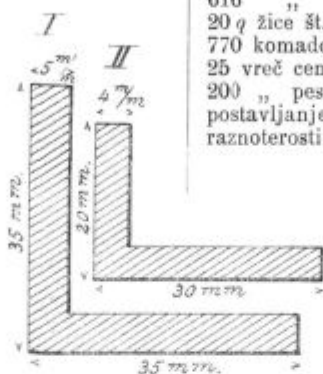
38.500 m ali okroglo 40.000 m žice. Žice št. 25. potrebujemo torej približno 20 q (2.000 kg).

Vseh lukenj je 1232, in sicer za končnike s podpornjami 2 × 308 = 616 lukenj in za srednjike 116 lukenj. Ker računamo na 100 lukenj približno 2 vreči po 50 kg = 100 kg cementa za 5 mark 60 pfenigov, stane ves cement okroglo 70 mark, a kakih 200 vreč peska pa 30 mark (visoko računano!), skupno 100 mark, (malta iz 8 delov peska in 1 dela cementa da dober cementni beton).

Sturmova železna konstrukcija stane:

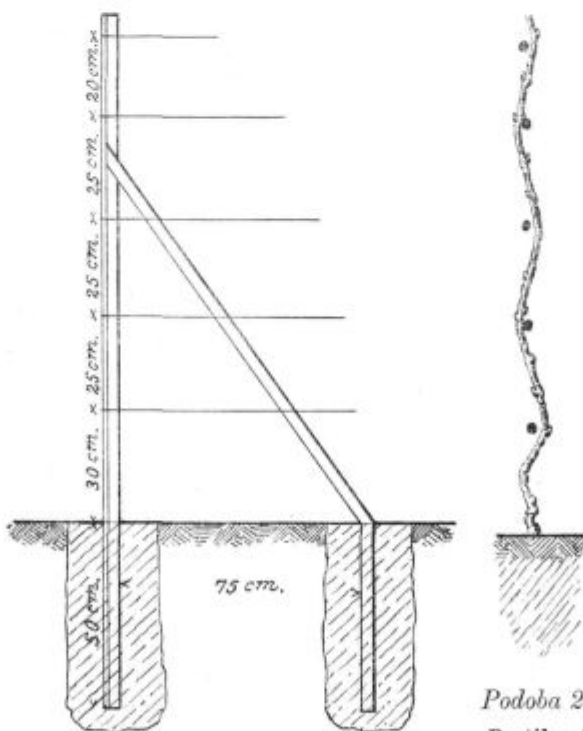
308 komadov končnikov s podpornjami po M 1-90 =	M 585-20
616 „ srednjikov „ „ 0-50 =	„ 308—
20 q žice št. 25 „ „ 22— =	„ 440—
770 komadov napenjavev „ „ 0-09 =	„ 69-30
25 vreč cementa „ „ 2-80 =	„ 70—
200 „ peska „ „ „ „ =	„ 30—
postavljanje „ „ „ „ =	„ 150—
raznoterosti (nepričakovani stroški) „ „ „ „ =	„ 347-50
Skupno	M 2000—

Stroški za dobro napojene rakijske (2 × 7700 = 15.400 komadov) znašajo s postavljanjem vred 1200 do 1500 mark, a mnogih privezovanj itd. niti ne računamo; železni rakijski stanejo pa celo 4312 mark za enako veliko parcelo vinograda! Iz vseh teh podatkov, posebno če upoštevamo trpežnost teh materialij, je pač dovolj jasno, da so mnogotere prednosti, ki jih ima Sturmova kultura z več žicami brez privezovanja, — in marsikdo se bo morda tudi pri nas odločil za tako napravo, ki je res kaj lepa in zeló služi vsem namenom dobre gojitve vinske trte. A. Ž m a v c.

Podoba 27.

Prerez počez mm — naravna velikost.
I. končnik 35 × 35 × 5 mm;
II. podpornja in srednjik 30 × 20 × 4 mm.

Podoba 28.

Končnik s podponjo in 5 žicami od sirani v razmerju 1:20 (1 mm = 2 cm).

Podoba 29.

Pretikanje trsnih poganjkov med žicami.

Poučno potovanje v Švico.

6. V sadjarski in vinarski šoli v Vedensvilu.

Pot v šolo je vodila zložno navzgor mimo lepih sadnih vrtov in čedno zidanih hiš. Potoma se nam je tuintam odprl krasen razgled po Curiškem jezeru. Parkrat smo obstali in občudovali to naravno lepoto, ki jo je povelečevalo jasno, solčno vreme.

Ni trajalo dolgo, in obstali smo pred majhno graščino na prijazni vinski gorici nad jezerom. To je kantonska sadjarska in vinarska šola. Skoz visoko obokano vežo smo stopili na prostrano dvorišče, polno krasnih cvetičnih gredic in parku podobnih nasadov. Vmes

so se vila z belim peskom posuta in skrbno očejena pota. Ko smo stopili pred ravnateljstvo pisarno, sta nas sprejela voditelj kemijskega preskušališča g. Kehlhofer, namestnik ravnatelja, in g. Schellenberger, zavodni učitelj za sadjarstvo in vinstvo.

G. Kehlhofer nam je nakratko pojasnil name

uredbo in sestavo zavoda. Zavod ima namen, da z neprestanim skrbnim opazovanjem in s poskušnjami pospešuje sadjarstvo in vinstvo in da z razširjanjem boljše strokovne izobrazbe skrbi za povzdigo teh panog. Posestvo ni last šole, ampak last državnega preskušališča za sadjarstvo, vinstvo in vrtnarstvo, ki se nabaja tudi v tem zavodu. Sadjarska in vinarska šola, ki jo vzdržujejo vinorodni šviški kantoni, je le nekaka zakupnica na tem posestvu. Voditelj preskušališča in šole je dr. Müller-Thurgau, znan veščak v sadjarstvu, ki je bil prav ta čas tudi na nekem poučnem potovanju. Šola je enoletna in trpi od 15. marca do konca februarja. Učenci se lehkó uče samo sadjarstva, ali pa sadjarstva in vinstva skupaj. Razentega se prirejšajo na šoli razni tečaji, kakor tečaj o sadnih in trtnih škodljivcih, ženski tečaj o porabi sadja, vinogradniški tečaj in kletarski tečaj. Na zavodu je tudi posredovalnica za prodajo sadja. Šoli je na razpolago posestvo, ki meri 9 ha. Vinogradi in trtnica merijo 3 ha, sadni vrtovi 5 ha, zelenjadni vrt pa 1 ha. Pouk je v poletnjem tečaju kolikor mogoče praktičen, zato vsa potrebna dela v vinogradu, v trtnici in na vrtu izvršujejo učenci.

G. Kehlhofer nas je peljal po teh besedah najprej na verando, odkoder smo imeli prekrasen razgled po jezeru in po šolskem posestvu. Vinogradi in sadni vrtovi leže ob pobočju gorice, dol proti jezeru, vrt je pa nad gradom. Ker so nas šolski vinogradi najbolj zanimali, smo šli najprej v vinograd. Tukaj smo našli različne nasade v pravih oddelkih. Ves vinograd je napravil vtis velikega preskušališča, kjer delajo poskušnje z različni domačimi in ameriškimi trtami. Dasi dežela še ni okužena po trtni uši, so se vendar že poprijeli ameriških trt tudi tukaj in jih pridno sade v svrhu potrebnih poskušenj. V oddelku za domače trte smo našli razne priznane vrste, ki se tudi pri nas sade in priporočajo, kakor n. pr. silvanec, beli burgundec, laški rizling, razni španjoli, traminec, rulandec in črni burgundec. Nekteri oddelki so pa nasajeni z domačimi trtami, kakor z vinjenko, kleščem, mlinarico, črno tirolko, erlenbahovko itd. Vzgoja trt je nizka; obrezujejo jih na palce, na napence in na loke ali locnje. V tem delu vinograda so nas posebno zanimali poskusi z umetnimi gnojili; le škoda, da poskusi še niso tako dovršeni, da bi se že lahko zaznali končni uspehi. Posamezne trte so jeseni gnojili z 80 g Tomasove žilindre in s 30 g kajnita, spomladi pa s 30 g čilskega solitra, ki so ga potrosili v dveh potih po 15 g. Na drugem oddelku so gnojili namesto s čilskim solitrom z gnojnico, da se prepričajo o vrednosti obeh gnojil.

Dosedaj so vinograde navadno gnojili s hlevskim gnojem, in sicer po malem; zato pa vsako drugo leto.

Zemlja v vinogradu je globoka in peščeno-ilovnata. Po svojem nastanku je planinsko-prodnata ali morénska (ledniška groblja), kakršne je po Švici največ. Zemlja je rodovitna, ima 50 do 60 % gline in 0,5 % apna.

Ameriške trte pridelujejo v matičnjaku, ki pa ni nakoljen. Nasajen je poglavitno z riparijo portalis, ki rase kar divje po tleh. Tudi v trtnici smo našli ugodne uspehe. Najbolj se tudi tukaj hvalijo s cepljenjem ključev in stratificiranjem. Za cepljenje jim rabijo vrste, ki se tudi pri nas močno priporočajo, kakor silvanec, beli burgundec, razni španjoli, traminec itd.

Na spodnji strani vinograda, proti jezeru, stoji lepa, nova šolska moštarna (zidanica), ki smo si jo pri tej priliki tudi ogledali. Ta moštarna je najmoderneje zgrajena. V pritličju je kipelna klet, spodaj v zemlji pa

vinska in sadna klet. Tla so povsodi iz betona in kleti so dobro prezračevane. V kipelni kleti smo videli hidravlično stiskalnico, najnovejše sadne in grozdne mline itd. V vinski kleti, kamor vodijo iz kipelne kleti široke, kamnite stopnice, smo razen lepe nove posode videli tudi pripravo za dodajanje ogljikove kisline, ki rabi za napravo sadnega šampanjca, potem vinsko pumpo itd. Sploh je vsa oprava, ki smo jo tukaj videli, na višku kletarskega napredka.

Nazaj smo šli skoz sadni vrt, ki je nasajen z različni tepkami. Močno rastoče in košato drevje je pričalo o skrbni postrežbi in dobrem gnojenju. Pa tudi trava pod drevjem je pričala o skrbnem obdelovanju in obilnem gnojenju. Vrt je nasajen poglavitno s Theilerjevo tepko, ki je zgodnja in najbolj razširjena po Švici. Razen te se nahajajo na vrtu še naslednje bolj pozne vrste: Schellerjeva moštnica, rumena tepka, zelena tepka, čista lesnika; same take vrste, ki dajejejo prav dober in stanovit mošt. S sadnega vrta smo šli nazaj v grad, kjer smo si ogledali šolske prostore, notranjo opravo in učne pripomočke. Mnogo zanimanja so vzbujali vsi ti prostori, posebno tudi kuhinja za vkuhanje sadja, ki rabi pri ženskih tečajih o porabi sadja, in prostor za stalno razstavo sadjarskega in vinarskega orodja in strojev, ki jih pošiljajo razne domače tvrdke brezplačno na ogled. Tukaj imajo učenci in drugi obiskovalci priliko, da se pouče tudi o napredku, ki se pojavlja od leta do leta pri različnih kmetijskih strojih.

Nazadnje smo si ogledali še zelenjadni vrt, ki leži nad gradom v mér proti Neugutu. Splošno pozornost in občudovanje so vzbujali tukaj krasni špalirji sadnega drevja, zgojeni na vse mogoče načine. Našli smo vsakovrstne umetne oblike v taki popolnosti in taki rodovitnosti, da smo se kar čudili. Pa tudi zelenjava in cvetlični nasadi so pričali o spretnih in skrbnih rokah vrtnarjevih in o dobrem umovanju te važne gospodarske panoge. Dasi je suša tudi tukaj pritiskala, suša, kakršne ne pomnijo v Švici najstarejši ljudje, smo vendar našli vrtné rastline v zglédno dobrem stanju, kar je pripisati skrbni strežbi in vztrajno pridnemu zalivanju.

Gg. Kehlhofer in Schellenberger sta bila tako prijazna, da sta nas spremila do Blattmanovega doma v Neugutu. Spotoma nam je gosp. Kehlhofer povedal marsikaj zanimivega in poučnega. Opozarjal nas je na veliko vrednost, ki jo imajo umetno zgojene drože na dobroto vina, če se dodajo moštu, preden začne kipeti. Te drože vzamejo moč raznim drugim nevšečnim glivicam, ki se primešavajo moštu, se po svoje udeležujejo kipeja in kvarijo dobroto mošta. Povedal je tudi, hako lahko se take umetne drože doma pomnožujejo. Nazadnje je pokazal majhno steklenico, napolnjeno s takimi umetnimi drožami. Držala je dobrega pol kozarca. Steklenica je imela napis „Steinberger Reinhefe“, po naše „Steinberške čiste drože“, namreč zaraditega, ker so zgojene iz drož, dobljenih v slovečih vinogradih v Steinbergu. Taka steklenica stane v tukajšnjem preskušališču (Schweizerische Versuchsanstalt in Wädenswil) 2½ K in zadostuje za 5 hl mošta. Če se pa drože doma pomnožujejo, se lahko spravijo v „zboljšano kipeje“ poljubne množine mošta.

Močno nas je zanimala tudi izkušnja, ki so jo napravili na zavodu s čiščenjem sadnega mošta. Tukaj čistijo mošt z moštom, namreč na ta način, da dodajo moštu, ki je čiščenja potreben, takega mošta, ki je močno zagaten, torej bogat na čreslovi kislini (čreslovini). Tega napravljajo nalašč iz poznih in pre-

malo zrelih tepek. Imenujejo ga „Scheidmost“, t. j. mošt za čiščenje. Na vsakih 100 l mošta dodajo po 5 l takega zagatnega mošta, da se čiščenje posreči. Ta način čiščenja je gotovo posnemanja vreden, saj je najbolj naraven, najlažji in najcenejši. Zato je pa prav, če napravimo tudi pri nas poskušnje s takim čiščenjem in napravimo v to svrhu vsako leto nekoliko zagatnega mošta.

Govor je nanesele tudi na vprašanje, zakaj mošt v poletnjem času tako rad počrni, če pride v dotiko z zrakom. Gospod Kehlhofer nam je zatrjeval, da je temu večjidel kriva nezadostna kislina v moštu. Mošt počrni vsled tega, ker se čreslova kislina spoji z železovim oksidom. Ta oksid se razvija v vsakem moštu, kajti v vsakem moštu je že po naravi nekoliko železa. Kakorhitro je pa v moštu dosti kisline, potem se spajanje železovega oksida in čreslove kisline ne more izvršiti, kajti zadostna kislina zabrani tako zvezo. Za zgled so nam lahko mošti, ki so dosti kisli. O tem se pa tudi sami lahko prepričamo, če odstranimo (uničimo) kislino v moštu, na pr. stem, da prilijemo nekoliko luga, ali pa vode, ki ima v sebi kako lužnino (kalijev oksid, natrijev oksid). Tako obdelan mošt nam počrni v najkrajšem času. Kakorhitro mu pa kislino pomnožimo ali povrnemo, se takoj očisti. Slično prikazen opazujemo pogosto, če mešamo vino s kisljo vodo ali sodo.

V živahnem medsebojnem razgovoru in opazovanju lepih sadnih vrtov, ki so se razprostirali na levo in desno od nas in so pričali, kako skrbno in pravilno se neguje sadno drevje po teh krajih, smo kmalu dospeli do Blattmanovega doma v Neugutu, kjer smo se z iskreno zahvalo in s prijateljskim pozdravom ločili od ljubih spremljevalcev.

Opazke pohorskega vinogradnika.

1. Nekaj o rigolanju.

Tu se je trtna uš šele poslednja leta začela širiti in imamo še mnogo starih vinogradov. Vidi se pa že tu in tam, da pešajo in so v nekaterih krajih, na pr. pri Polskavi, že videti cela okrožja posušenih trt. Nove vinograde zasajati so pa posamezni posestniki že začeli pred več ko desetimi leti, dasi trtna uš še nikjer ni bila dokazana. Rigolali smo, kakor drugod, po 70 cm globoko, in sicer smo delali jarke ali počez. horizontalno, ali navpično. Pri tem rigolanju je zmeraj ostal blizu meter širok, 70 cm globok jarek ali na vrhu (*ab* na podobi 30.), ali ob strani (*bec*). Da bi ta jarek napolnili z zemljo, ki je je odveč bilo na strani, kjer smo začeli kopati, bi pač stalo preveč dela in stroškov.

Da bi se tej nepriliki izognili, smo letos začeli delati jarke napošev, in končno nismo na nobeni strani imeli večjega jarka. Res, da je tam, kjer smo pričeli, in na obeh straneh *fc* in *ce* malo več zemlje, na straneh *de* in *df* pa malo manj, toda tistega globokega in širokega jarka kakor pri prejšnjem rigolanju, ni, in zemlje za glavje

pri *ab* in *de* dobimo iz nerigolane zemlje nad rigolanim svetom, ker pri naših navadno bolj strmih legah rigolamo le 10 metrov, enajsti meter pa pustimo neprekopanega. Stem zabranimo, da zemlja ne leze nizdol.

Tu po Pohorju je rigolanje težavno, ker je le malo vrhuje zemlje, a pod njo trd lapor, ki se mora skrampati. Pohorje ima, kakor je znano, granitno podlago, in so po površju gnajs, sljudovec, rogovača, največ pa živec. Poslednji je ali čisto bel, trd, ali pomešan, rjav, ima v sebi dosti natrona, pa malo kalija. Apna je v tej zemlji le do 1%, zatorej dobro uspeva vsak ameriški trs. Na nekaterih krajih pridemo pri rigolanju celo do granita, ki ga moramo razstreliti. Za rigolanje se tu plačuje po 40 h za kvadratni seženj, visoka cena v primeri s temi, ki jih poznam iz drugih krajev, pa za delavca, ki mora zmeraj vihteti težak kramp, ni previsoka; zasluži pač pri tem, če dela od zore do mraka, po 100 do 150 h na na dan, pa ne dobi ne hrane ne pijače.

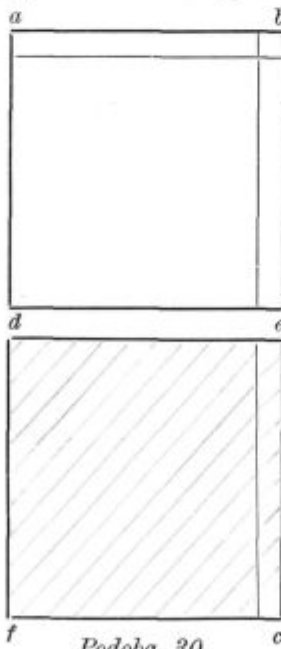
2. Kakšne trte tu sadimo.

V starih vinogradih je mešan nasad, do polovice malnik ali šipon, do četrtnine žlahtnina (španjol) in rjavina, zraven nekaj lipovščine beline, črnine, ramfolaka in kavke. Rjavina, ki je podobna hrvatski kraljevini, a ima manjše jagode, je dvojna; ena ima velike grozde z drobnimi, gostimi jagodami, ki so navadno le spredaj rdeče, na nasprotni strani grozda pa ostanejo zelenkaste. Trumer, ta najboljši poznavalec štajerskih trt, jo imenuje rdečo portugalko. Goete pa trdi, da je to pristna pohorska trta. Druga rjavina ima manjše grozde, jagode bolj raztresene, ki so še finejšega okusa kakor od prve. Trumer jo imenuje rdeči veltlinec.

Ko smo pred kakimi dvanajstimi leti tu začeli zasajati amerikanki, smo sadili same divjake in jih potem na zeleno cepili in grobali. Tačas smo se ravnali po navodilu, da naj se divjaki sadé v vrstah po tri metre nazazen, potem naj se cepijo na tri dovolj dolge vrhove in se pogrobajo: ena šiba naravnost, drugi dve na obe strani in se tako popolnijo postranske prazne vrste. V teoriji se to lepo čita in na dodanih slikah lepo vidi, v praksi se je pa slabo obneslo. Zeleno cepljenje se sicer rado prime in tu tudi vsako leto dozori, pa take dolge šibe imeti in jih tako visoko cepiti, da sežejo v postranske vrste pri grobanju, stem je bila težava. Jaz sam sem na ta način nasadil četr oral, pa še zdaj vidim tu in tam divjake in tu in tam prazne prostore.

Cepili smo iz davnih časov tu udomačene trte, največ žlahtnine in šipon, potem rjavino, in vse so se dobro obnesle. V kmetijskih starih vinogradih je dosti zelenjaka, ki res obilno rodi, toda popolnoma skoraj nobeno leto ne dozori in daje prav kislino in vodeno vino. Kmetom pa je le za to, da dobe dosti vina, naj bo še tako kisl, ker ga večinoma za dom porabijo. Jaz sem za poskus nekaj amerikank cepil z zelenjakom, ker sem mislil, da bo na amerikankah prej dozorel, pa sem se motil. Ne samo da je grozdje ostalo kisl, tudi rodil je zelenjak prav malo in se je na amerikankah prav slabo razvil.

V poslednjih letih, ko so se dobivale na suho cepljene trte, se tu le še izjemoma divjaki sade, ker je pač z zasajanjem cepljenih trt vinograd gotov in je vse zasajeno. Sadimo pa razne vrste: beli burgundec, silvanec, laški in renski rizling, traminec. Najrodovitnejši je laški rizling, ki tudi vsako leto dozori; bolj fino vino, pa za pol manj dajo beli bugundec, traminec in silvanec. Poslednji ima v moštu največ sladkorja.

Podoba 30.

Šipon in rjavina tudi na amerikankah pozno dozorita, dočim žlahnina vsako leto dozori prva in je rada polna. Toda lani nas je iznenadila, ker so njeni grozdi največ trpeli od peronospore.

Črnin tu malo sadimo; bolj tam v Vinarjih, v konjiškem okraju, kjer je mnogo trsov prave črnine in kavke, posebne tamošnje vrste, ki daje črnini izredno fin boket. Za poskus smo tu nasadili črno portugalko in črno frankinjo. Jaz pravim črno, ker je to pristen slovenski izraz za trte, ki jih Nemci blau imenujejo. Blau sloveniti z moder, je grd in nepotreben germanizem, ki bi se moral enkrat za vselej odpraviti iz naših knjig in strokovnih listov. Z besedo „črnine“ se zaznamujejo vsi trsi, ki od njih Nemci pravijo, da nosijo „blaue“ grozde. Saj se tudi vino iz teh črninskih trsov imenuje črnina. Ta robska prestava je skoraj tako nesrečna, ko tiste kože, ki so jih „Novice“ skovale po nemškem „Pocken“, a pri tem mislile na „Bock“ (kozel). In še zdaj strašijo te kozé po naših listih, ko vendar vsaj pri nas na Štajerskem vsak govori le o osepnicah. Držimo se tega, kar je naše, torej tudi naših osepnic in — naših črnin.

S črno portugalko je sitnoba; prerano dozori in je žrtev os in muh. Rodi pa, kakor črna frankinja in črni francoski karminet, prav obilno, poslednji malo prepozno. Zato ostanemo tukaj pri belih trtah. Vino iz amerikank res iz mladih nasadov ni tako fino kakor iz starih vinogradov, ker ima neko grenkobo, pa če se pusti za starino, se le prav malo loči od starin iz evropskih starih trt.

Dr. J. V.

Razkuževanje hlevov, mlekarških in sirarskih prostorov.

Po stenah, orodju in lesu mlekaršnic in sirarnic, po hlevih se rado naseli na milijone majhnih prebivalcev, ki jih s prostim očesom ne vidimo. To so glivice, ki so tako majhne, da jih gre na 1 mm³ več tisoč. Te glivice pridejo potem v mleko, maslo in sir, in ga kvarijo; včasih naredijo po mlekaršnih velikansko škodo. Neka vrsta teh glivic povzroča, da se mleko kisa, posebno pri hudi vročini, in to je za mlekarstvo velika škoda, da se mleko ne drži dalj časa. Zopet druga vrsta teh neprijateljc povzroča, da ima mleko različno nenavadno barvo in okus, kakor n. pr. sivo, rdečo, grenko mleko. Če smetana včasih par ur stoji, postane grenka; tudi maslo iz take smetane je grenko. Da se smetana večkrat ne umede, da sir dobi slab in grenak okus, vse to povzročajo večinoma te male glivice. Kako neprijetno in velike škode je, če se smetana dalj časa ne umede; koliko se naredi s takšne smetane manj masla, potem pa še tisto ni skoraj za drago rabo, kakor za kuhanje. Seveda niso zmeraj temu samo glivice vzrok, ampak tudi nepravilna toplota ali pa nezdravo mleko. Več vrst živalskih in človeških boleznih povzročajo glivice, kakor n. pr. prasičjo rdečico, jetiko, pljučne bolezni, zvrženje krav itd.

Da bi pa te sovražnice pokončali, smo dosedaj rabili različna sredstva, vendar pa ne popolnoma z uspehom. Je pa neko novo sredstvo, ki se z velikim uspehom rabi, to je formaldehid.

Formaldehid je plin, in se dobiva z vodo zmešan kot 40% na tekočina, ima čuden okus po hrenu. Za navadno rabo se jemlje 1—2% na tekočina, ki je čisto neškodljiv za živali in ljudi; v večji zmesi bi pa vendar škodoval in je zato previdno z njim ravnati.

Njegova lastnost je, da pomori mrčes in glivice, kjer se z njim namaže. On se pa veže tudi z drugimi

plini in s smradom, ki se razvijajo pri gnitju. Formaldehid torej zadržuje gnitje in dela les in druge reči bolj trpežne.

Za razkuževanje se jemlje 1—2% na tekočina, to je 2 $\frac{1}{2}$ —5 delov 40% ne raztopine, ki se dobiva v trgovini, se dene v 100 delov čiste vode.

Ravna se z njim takole:

V hlevu se odstrani vsa živina, orodje, v mlekaršni pa sir, mleko, maslo, orodje, deske in police in se vsa okna in vrata dobro zapro; plesnive, razpokane deske in stene se dobro skrtačijo in ostržejo. Potem pripravimo tekočino v kad ali pa v odprt sod in jo dobro premešamo. Potem vzamemo škropilnico, kakršne rabimo v vinogradih ali pa pri drevju, in poškopimo vse stene, tlak, strop. Če nimamo škropilnice, lahko pobelimo z navadnim zidarskim čopičem; vendar je to bolj zamudno.

Paziti se mora, da se vsi deli dobro zmočijo, da pride posebno v razpokline zadosti te tekočine. Potem tak prostor ostane 7 ur dobro zaprt, in nato se zopet dobro prezrači, da se izgubi duh. Če imajo prostori za sir premalo oddušnikov, da se duh prepočasi izgublja, tedaj zmočimo stene s snažno vodo. Če moremo, napolnimo prostor z amoniakom, in v kratkem izgine duh. Dokler se ta duh ni popolnoma izgubil, se ne sme v tak prostor postaviti ne mleko, ne maslo, niti sir. Manjše orodje in deske se namočijo 2—3 ure v tekočini, večje orodje se pa dobro z njo omije. Naposled, ko se posuši, se še enkrat vse orodje splakne z mrzlo vodo.

Tako ravnanje je čisto neškodljivo in se priporoča, da se v mlekaršnicah, sirarnicah, hlevih in drugih shrambah večkrat rabi. Tudi stroški so prav majhni.

Legvart.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 53. Kdaj naj se pritlikavemu drevju in vrtnicam gnoji z razredčeno gnojnico? (I. J. v K.)

Odgovor: S prestano in razredčeno gnojnico je pritlikavemu drevju in vrtnicam gnojiti precej sedaj spomladi, preden še drevje ozeleni, in sicer najbolje v dežju na mokro zemljo. Gnojiti ni tik debla, temveč v kolobarju okoli drevesa tako daleč na okrog, kakor segajo veje. Če je drevje starejše, se okoli drevesa naredi z železnim drogrom luknje, ki se zalijejo z gnojnico, da pride gnojitev dovolj globoko v zemljo. Tako gnojenje vsestransko koristi, posebno dobro pa je, če se gnojnici dodene nekaj fosforovih in kalijevih umetnih gnojil. — Drugo gnojenje se vrši poleti meseca julija ali avgusta, ki ima namen pospešiti tvoritev rodnega lesa za prihodnje leto.

Vprašanje 54. Kaj je vzrok, da doječo svinjo meče, in kako bi bilo tamu odpomoči? (I. K. na B.)

Odgovor: Po popisu bolezni v Vašem obširnem pismu je to tista bolezen, ki jo v nekterih krajih imenujejo božjast ali krč, ali pa pravijo, da svinjo mora sesa. To je revmatična bolezen v zvezi z boleznijo v prebavilih. Vzrok ima v slabih svinjakih in neprimerni krmi. Kdor se ravna po navodilih v knjigi „Sosedu Razumnika prasičja reja“, ta ne bo imel opravila s to boleznijo. Prvi pogoj je, breje in doječe svinje prav krmiti ter jih varovati prehlajenja. V eni prihodnjih številkih bomo objavili obširen spis o tej bolezni.

Vprašanje 55. Iz Ogrskega dohajajo otrobi, ki imajo primešane riževe otrobe. Ali so riževi otrobi kaj škodljivi? (V. M. v K.)

Odgovor: Riževi otrobi niso zdravju živali škodljivi, pač so pa manj vredni, in sicer so vredni komaj četrtino toliko, kolikor pšenični. Kdor pšenične ali druge otrobe prodaja pomešane z riževimi otrobi in tega ne pove, je deležen prestopka ali zločina goljušnje.

Vprašanje 56. Pri nas prav zelo za krmljenje rabijo **kali in tropine iz tržaških in senožeških pivovaren.** Koliko so ta krmila vredna v primeri z otrobi? (S. Z. v K.)

Odgovor: Kali iz pivovaren so kali ječmena, ki se predeluje v slad. Sladne tropine so pa ostanki ječmenovega slada, ki se izkuhuje za izdelavanje piva. — Kali so zelo redilno krmilo, lahko prebavno ter za $\frac{1}{6}$ več vredne kakor otrobi. — Pivovarniške tropine so lahko prebavna in mleko tvoreča krma ter imajo približno $\frac{1}{6}$ več vrednosti kakor otrobi.

Vprašanje 57. Ali se večkrat dogaja, **da se krava poja, dasi je breja,** kakor se je pri meni zgodilo? Ali poznejši skoki breji kravi kaj škodujejo in ali se sme krava vnovič k biku puščati? (A. G. v M.)

Odgovor: To se pogosto dogaja, da se ubrejena krava še naprej poja; nadaljni skoki nič ne škodujejo, a navadno taka krava ni zdrava in je sumna, da je jetična. Vsaka krava, ki se drugič poja, se mora zopet voditi, ker je ponovljeno pojanje v rednih razmerah vedno znamenje, da še ni breja.

Vprašanje 58. Nedoleten posestnik je bil od sodišča spoznan za polnoletnega in se je tudi že oženil. To je bilo pred mesecem. **Ali se ta do sedaj nedoletni posestnik sme udeležiti občinske volitve, ker ne plačuje še eno leto davka?** (F. U. v S.)

Odgovor: Vsak občan, ki plačuje že eno leto davek, ima volilno pravico v občini, torej tudi ženske in nedoletni. Ženske in nedoletni pa ne smejo volilne pravice osebno izvrševati, temveč njih postavni zastopniki. Če je dotičnik plačeval davek kot nedoleten, potem se je na reči toliko izpremenilo, da sedaj sme sam osebno voliti, dočim je prej zanj volil njegov varuh. Če se varuh te pravice ni posluževal, zato polnoletni gospodar volilne pravice ni izgubil.

Vprašanje 59. Imam **kravo, ki redkokdaj mirno stoji;** včasih ne miruje s sprednjima nogama, včasih zopet ne z zadnjima. Noge smo natančno pregledali, pa nismo našli nič bolnega. Odkod je to in kako bi se dalo odstraniti? (J. M. v B.)

Odgovor: Krava je vsekako bolna in ima kakšno bolezen v mehuru ali ledicah, ali je pa tudi lahko bolna v možganih, oziroma v hrbtenici. Svetujemo Vam poklicati žvinozdravnika.

Vprašanje 60. Iz mlekarnе, kamor dajem mleko, mi je prišel opomin, **da je mleko mojih krav preslabo,** ker ima le 3% toščobe, in mi prete, da bodo ceno znižali. Krave bodo vse v kratkem teletile, dobivajo precej sirove repe in korenstva ter nekaj otrobov. Kaj je vzrok slabemu mleku, koliko toščobe mora imeti, ali mi smejo zaradi tega ceno mleka znižati? (I. K. v Ž.)

Odgovor: Če mlekarna dobiva od drugih boljše mleko, ima gotovo pravico znižati ceno za slabejše mleko, kajti zakaj naj bi mlekarna slabo mleko tako drago plačevala kakor dobro. Vzrok slabemu mleku more biti v plemenu samem, oziroma v Vaših kravah, a močno vpliva na dobroto mleka pravo krmljenje. Obilno polaganje korenstva, zlasti repe, pač ni prida krma ze molzne krave, celo če močnih krmil, na pr. otrobov, le malo pokladate. Pokladajte seno in le malo korenstva ter pridenite dovolj otrobov ali lanenih tropin, pa bo mleko gotovo boljše. Po našem mnenju morajo pri Vas krave imeti mleko vsaj s $3\frac{1}{2}$ % toščobe, povprečno pa 4%.

Vprašanje 61. **Sčim naj gnojim tepkam,** ki navzlic lepi rasti in dobri zemlji nikdar ne rode? (F. G. v L.)

Odgovor: Tepka navadno rodi le na svetu in v podnebju, ki ji ugaja. Mogoče je pa vzrok neplodnosti Vašega drevja pomankanje rudninskih redilnih snovi. Poskusite gnojiti s Tomasovo žlindro in s kalijevo soljo. Ti gnojili pomešajte v razredčeno gnojnico ter jo vlijte v luknje, ki

jih naredite okoli debela, in sicer tako dalač proč, dokler segajo veje. Luknje se naredo do pol metra globoke z železnim drogrom ter se napolnijo z omenjeno gnojilno tekočino. Luknje naj bodo pol metra narazen.

Vprašanje 62. **Kako naj v svinjaku preganjam podgane,** ki mi silno nadlegujejo prasiče ter jih ponoči venomer grizejo? (F. M. v T.)

Odgovor: Prvi pogoj bodi, da svinjak in njegovo okolico tako popravite, da podgane ne bodo našle skrivališča. Če tega ne storite, so vsa sredstva neuspešna. Kadar bo to gotovo, pričnite podgane preganjati z mačko, s pastjo ali s strupom. S strupom bodite previdni in rabite le tak strup, ki prasičem ne škoduje, kajti če podgana v svinjaku pogine, jo prasič požre in se tudi zastrupi.

Vprašanje 63. Imel sem že štiri telice, ki so bile **po otelevi tako hudobne proti teletom,** da jih ni bilo mogoče z nobeno silo pripraviti k dojenju, in tudi molsti se niso pustile. Kaj je temu vzrok in kako odpomoči? (I. I. v N.)

Odgovor: Telice so bile na vimenu tako šegrtljive, da sesanja in molže niso mogle mirno prenašati. Mogoče je, da je ta šegrtljivost podedovana, bodisi od matere ali od bika. V bodočnosti naročite vsako ubrejeno telico v pričetku rahlo za vime prijemati, pozneje s kunjjo po vimenu snažiti, oziroma drgniti ter kunjjo menjati z vedno bolj trdo. Med tem časom naj dotična oseba prične prijemati za seske, jih stiskati in delati kakor pri molži. Vse to je delati mirno, s potrpljenjem in brez sirovosti. V 9 mesecih vsaka telica izgubi preveliko občutljivost in bo po otelevi gotovo rada pustila sesati, oziroma molsti. — So pa živali, ki imajo prirojeno sovrašтво do mladičev. Take živali je najbolje dati mesarju.

Vprašanje 64. Imam **precej oddaljen travnik,** kjer mi jeseni ne kaže kositi otave, temveč jo moram pustiti strohneti ali popasti. Kaj je za travnik bolje, otavo pustiti, da strohni, ali jo popasti? Omenjam, da je travnik mehak in da ga živina zelo razhodi. (I. I. v N.)

Odgovor: Za travnik je seveda bolje, če otavo pustite, da strohni. Vprašanje pa je, če je to prav iz gospodarskega stališča, kajti če travnik daste popasti, to gotovo nekaj izda; vrhutega živina pusti gnoj, in paša, oziroma pregibanje ji iz zdravstvenega stališča zelo koristi. Da živina tla nekoliko razhodi, to ni prav nič škodljivo, če se potem spomladi travnik pošteno prebrana.

Gospodarske novice.

P. n. gg. družbene ude nujno prosimo, da ob bližajoci se pomladi vse gospodarske potrebščine, zlasti semena, pravočasno naroče ter se pri naročilih ozirajo na objave v „Kmetovalcu“. Družba oddaja le tiste predmete, ki jih objavi; zato prosimo ne nadlegovati s povpraševanjem po predmetih, ki jih ni v zalogi. Vsak naročnik naj jasno naznani svoj dom, pošto, oziroma železniško postajo.

* Gg. družbenim udom naznanjamo, da se bo odslej družba strogo držala načela, vse gospodarske potrebščine oddajati le proti takojšnjemu plačilu, oziroma proti povzetju.

* Pošiljatvam gospodarskih potrebščin pod 5 kg priračunimo 30 h za poštne spremnice in za zavoj. Kdor tega zneska naprej ne pošlje, ga odslej povzamemo.

* Opozarjamo na oddajo plemenskih bikov, ki jih bo družba oddajala. Prošnje za te živali je vložiti na družbeni glavni odbor, kakor je razvidno iz razglasa med uradnimi vestmi te številke. Plemenski biki simodolske pasme

stanejo po 600 do 700 K. Oddali se bodo za polovico te cene.

* **Zadružne mlekarnе** prosimo, da naj družbi vselej takoj naznanijo, kadar svojih pridelkov ne morejo prodajati, da se jim pravočasno priskrbe odjemalci. — V prid mlekarnam priporočamo presno maslo zavijati v pergamentni papir, na katerem je ime mlekarnе tiskano ali vsaj s kavčukovo štampiljo označeno. Tisk mora biti seveda na vnanji strani.

* **Nova mlekarska zadruga** se je ustanovila in je že pričela delati na Brezovici pri Ljubljani. Novi mlekarski zadrugi se snujeta v Mengšu in v Mostah.

* **Telečji napajalniki**, kakor so bili popisani v 1. številki letošnjega „Kmetovalca“ pod podobo 4., se dobivajo pri družbi po 10 K.

* **Slovensko čebelarско društvo** je leto sem pričelo kaj živahno delovati. Delovanje se je posebno poživilo s čebelarškimi shodi, ki jih prireja po deželi. 19. marca bo tak shod popoldne ob treh v Kranju v gostilni pri „Stari pošti“, 25. marca popoldne ob eni v Žireh v gostilni gosp. Val. Oblaka in 26. marca ob treh popoldne pri Kramarju. K tem shodom ima pristop vsak čebelar in prijatelj čebelarstva. Čebelarско društvo izdaja izboren čebelarški list, ki ga vsak ud dobiva zastoj. Udnina znaša za leto 2 K. Pošiljati je „Slov. čebelarškemu društvu“ v Ljubljano.

* **Trtne škropilnice** ponuja neka tvrdka po nenavadno nizki ceni. Opozarjamo čitatelje, da so te škropilnice le iz pobakrene železne ploščevine in zato malo vredne, ker jih galica takoj preje.

* **Razpis nagrad v povzdigo umnega obdelovanja ljubljanskega barja** in izkoriščanja šote na njem je razglasilo c. kr. kmetijsko ministrstvo. Podrobnosti in pogoje je izvedeti pri kmetijski družbi v uradnih urah.

* **Vinski semenj v Krškem** bo 22. t. m., t. j. v sredo po sv. Jožefu.

* **Posredovanje nakupa, oziroma prodaje vina** e brezplačno prevzela za svoj okoliš kmetijska podružnica v Krškem. Pri podružnici so na razpolaganje naslovi vinščakov, ki imajo vino naprodaj, ter cene in množine vina. Podružnica priskrbi vzorce ter oskrbi na željo tudi točenje in odpošiljatev vina proti povrnitvi resnično nastalih stroškov.

* **Goljuflja z otrobi**. Letos so otrobi izredno dragi, zato se z njimi, zlasti z ogrskimi, uganja velika sleparija. Otrobe namreč mešajo z riževimi otrobi, ki imajo v sebi beljakovin in tolšče le preko 4%, dočim jih imajo pšenični otrobi 18 do 20%. Ker so riževi otrobi tudi slabo prebavni, so komaj 1/3 tega vredni kakor pšenični; zato je tako mešanje, če se pri prodaji ne pove, goljuflivo in torej kaznivo. Iz tega vzroka opozarjamo čitatelje, naj bodo pri nakupu otrobov previdni. Riževih ali z riževimi otrobi pomešanih otrobov ni težko spoznati, ker so riževi otrobi bolj svetlorumeni, imajo zbočene luščine, so ostri in špičasti in se v roki čutijo pusti, podobno sipi.

* **Semenski oves** je ves pošel in prosimo ga ne več naročati.

* **Glede oljnih tropin** prosimo potrpljenja, ker so tvornice tako z delom, oziroma z naročili preobložene, da tudi mi ne moremo vselej še isti dan vsakega naročila izvršiti. Sezamove tropine so tako razprodane, da nam je prva pošiljatev šele za konec tega meseca obljubljena. Lanene tropine imajo namreč vsled svoje velike redilnosti dvojno vrednost v primeri z otrobi.

* **Tomasove žlindre 16 ali 18%**, ta mesec ne moremo oddajati, ker so dotične zaloge v Trstu in na Reki pošle ter nova zaloga dojde šele konci tega meseca. Med tem časom je na razpolaganje 17 3/4% žlindra, ki stane 6 K 30 h 100 kg. Prosimo sedaj naročati le to žlindro.

* **Semenski krompir**, in sicer izvorni „oneidovec“ za premenjavo semena, „triglavan“, izboren rumen krompir za mokra tla, ter nekatere druge vrste oddaja kmetijska družba v vrečah po 50 kg po 10 K 100 kg.

* **Živinsko sol** priskrbuje družba vsem tistim, ki ne morejo osebno v Ljubljano, ali ki je v svoji bližini ne morejo kupiti, po 6 K 67 h 100 kg ali pa 3 K 41 h za 50 kg. Živinska sol se oddaja le v vrečah po 50 kg. Le tista naročila na živinsko sol se izvršujejo, ki se zanja denar naprej pošlje. V navedeni ceni so všteti izdatki za vozni list in stroški ob sprejemu denarja, ki se v Ljubljani morajo plačevati.

* **Sezamove tropine** so v vseh tvornicah do konca marca razprodane. Prosimo ta čas naročati lanene tropine, ki so vedno v zalogi in stanejo 17 K 100 kg. Te tropine se oddajajo le v vrečah po 50 kg.

* **Ruskega lanenega semena** odslej družba ne bo več imela v zalogi, ker je povpraševanje po njem vsled propada lanarstva skoraj popolnoma ponehalo.

* **Deteljno seme**, zajamčeno predenice čisto in potrjeno od c. kr. semenskega preskušališča na Dunaju, oddaja družba svojim udom z zavojem vred, in sicer seme domače štajerske ali črne detelje po 1 K 80 h, in seme lucerne ali nemške detelje po 1 K 35 h kilogram

* **Seme krmske pese** dobivajo udje pri družbi po 90 h kilogram z zavojem vred, in sicer rdečo in rumeno mamutovko ter rumeno ekendorferico.

* **Umetna gnojila** ima družba vedno v zalogi in jih oddaja po naslednjih cenah:

Tomasova žlindra, 17 3/4%, 6 K 30 h 100 kg. Ta cena velja le za oddajo nadrobno v vrečah po 100 kg, dočim za oddajo podružnicam v celih vagonih po 100 vreč more družba ceno še izdatno znižati. Podružnice, ki leže ob železniški progi Trst-Ljubljana ali Reka-Ljubljana in nareče po cel vagon, imajo tudi dobiček pri voznini, ker potem družba ne vračuni voznje do Ljubljane, ki je v gorenjih cenah zapopadena, temveč le resnično plačano voznino.

Rudninski superfosfat po 7 K 25 h 100 kg z vrečo vred.

Kajnit po 5 K 50 h 100 kg.

Kalijeva sol po 12 K 60 h 100 kg. To gnojilo se oddaja tudi v vrečah po 50 kg. Kdor gnoji travnike s Tomasovo žlindro ali z rudniskim superfosfatom, ta mora gnojiti tudi s kalijem, bodisi s kalijevo soljo ali s kajnitom. Mi odločno priporočamo kalijevo sol, ki ima v sebi 40% kalija in stane 12 K 60 h, dočim ima kajnit le 12—13% kalija ter stane 5 K 50 h. Namesto 300 kg kajnita se vzame le 100 kg kalijeve soli, a ima še več kalija in se vrhutega še prihrani 3 K 90 h.

Kostno moko, kostni superfosfat, čilski soliter, roženo moko in druga gnojila se oddajajo po dnevni ceni.

* **Klajnega apna** je družba kupila za to zimo več vagonov, vsled česar je dosegla ugodnejše cene in ga more ceneje oddajati. Odslej ga odaja v izvornih vrečah, težkih 50 kg, po 22 h kg. V manjših množinah, nad 20 kg, po 24 h, v množinah pod 20 kg pa po 26 h kg. Za manjše pošiljatev na zunaj se še posebej zaračuni za vsako pošiljatev za zavoj, vozni list itd. 30 h. — Manj kakor 5 kg se ne razpošilja. — Opozarjamo, da je klajno apno potreben dodatek h krmi, koder krmila nimajo v sebi dovolj rudninskih snovi, zlasti fosforove kisline, in da klajnega apna ni zamenjati z ničvrednimi redilnimi štopami za živino.

* **Gospodarski naučni slovník.** Založnik F. Šimáček v Prazi je l. 1902. začel izdajati „Hospodářský slovník naučný“ v češkem jeziku, ki ga je doslej izšlo 29 sešitkov. To je krasno delo, ki je na čast pisateljem in založniku ter bo v veliko korist vsakemu, ki ga bo imel popolnega. V „Gospodarskem naučnem slovníku“ je vse, kar ima količkaj stike s kmetijstvom, natančno opisano po sedanjem stanju vede, in kar je treba, je pojasnjeno s slikami — tudi s krasnimi barvanimi. Snov je razporejena po abecednem redu, tako da se je moči o katerikoli reči poučiti v par minutah ter ni treba iskati po različnih knjigah. Doslej je snov raztolmačena do črke H. Pa tudi iz tega stališča se priporoča naročiti „Gospodarski naučni slovník“, ker za obsežno delo ni treba naenkrat šteti velike vsote, ampak se naroča na gotovo število sešitkov, tako da stroški niso preobčutni. Cena sešitku je 60 h brez poštne; dosedaj izšlih 29 sešitkov stane torej 17 K 40 h in pa poštino je plačati. — „Gospodarski naučni slovník“ piše več sto strokovnjakov, ureja ga pa dr. Fr. Sitenský, deželni nadzornik gospodarskih šol čeških. To jamči za izbornost kakovost dela. — Vsakomur, ki je več češkega jezika, priporočamo to izbornost delo.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Seja glavnega odbora dne 5. marca 1905.

Seji je predsedoval družbeni podpredsednik gosp. ravnatelj Povše, navzoči so bili odborniki gg. grof Barbo, baron Lazarini, Lenarčič, baron Liechtenberg, A. Pavlin, dr. Romih, dr. pl. Wurzbach, Žirovnik in družbeni tajnik, ravnatelj Pirc.

Glavni odbor je vzel na znanje naslednja poročila tajništva:

1.) Zvršitev sklepa glede osemtedenskega mlekarskega tečaja v Logatcu, ki se ravnokar vrši, ter poročilo o dopisovanju s c. kr. ministrstvom, ki se je z njim izposlovalo 800 K državne podpore za ta tečaj. V tečaj je bilo sprejetih 12 učencev

2.) V Mengšu se je osnovala nova podružnica, ki do potrdila občnega zbora začasno deluje.

3.) Statistika o mlekarstvu za l. 1904, ki je bila že objavljena v »Kmetovalcu« in tudi po drugih listih.

Z ozirom na dopis deželne vlade glede priskrbovanja krme za one pokrajine v deželi, kjer se je zaradi lanske suše bati pomankanja krme in temu sledeče odprodaje živine, je glavni odbor sklenil poslati za zastopnika v odbor, ki se ima pečati s to priskrbo, družbenega ravnatelja Pirca.

C. kr. deželna vlada je sporočila, da ima za l. 1905. na razpolago 6000 K državne podpore, ki se bo tudi to leto porabila za prispevke občinam, ki nadobavijo občinske bike, ter je prosila glavni odbor, da prevzame, kakor prejšnje leto, nakup potrebnih bikov. Glavni odbor je sklenil c. kr. deželni vladi vsestransko ustreči.

Dasi ni upati, da bi dobila družba to pomlad, ali vsaj ne pravočasno, državno podporo za prasičjo rejo in za govedorejo, je glavni odbor sklenil na svojo odgovornost založiti primerno vsoto, da se takoj nakupijo plemenske živali in se prosilcem oddajo na račun državne podpore. Tajništvo se je v to svrhu pooblastilo, če ne bo tekočega denarja na razpolaganje, da se začasno posluži družbene glavnice, ki se ji seveda morajo povrniti obresti. Tajništvo se je naročilo v tej zadevi vse potrebno ukreniti.

V pripravljalni odbor za VIII. mednarodni kmetijski kongres je glavni odbor izvolil družbenega podpredsednika in državnega poslanca g. ravnatelj Povšeta, ki je izvolitev blagohotno sprejel.

Prošnji občin Vel. Lašče in Pijava gorica za dovolitev novih semnjeve je odbor enako rešil kakor trgovska in obrtniška zbornica za Kranjsko.

Prošnja kmetijske podružnice v Gorenjah za državno podporo podružnični drevesnici je odbor sklenil toplo priporočeno predložiti c. kr. kmet. ministrstvu.

Prošnja novoustanovljene mlekarske zadruge v Mošnjah za državno podporo je glavni odbor istotako sklenil toplo priporočeno potom c. kr. deželne vlade predložiti c. kr. kmet. ministrstvu.

Vsled vloge kmet. podružnice v Krškem, ki je na svojem zadnjem občnem zboru sklenila poskusiti vpeljati hmeljarstvo na krškem polju in v to svrhu pričeti s poskušnjami, je glavni odbor sklenil izposlovati v to svrhu državne in deželne podpore.

Za družbenega zastopnika na XXI. gozdarskem kongresu, ki bo 27. t. m. na Dunaju, je glavni odbor sklenil naprositi predsednika kranjsko-primorskega gozdarskega društva, gosp. barona Berga, ter ga obenem prositi, da pri III. točki kongresovih obravnava energiško zastopa koristi kranjskih gozdarjev.

Tajnik je poročal, da se je od zadnje seje sem zglasilo 430 novih udov, vsled česar je upanje, da bo naša pružba štela do konca leta 7.000 udov in da bo tako primeroma in splošno najmočnejša v Avstriji, da končno predlaga sprejem za nove ude naslednje gg.: Rozman Matija, pos. v Stožicah; Peterlin M., nadučitelj na Studencu; Medved Martin, posest. v Laporju; Winkler Ivan, vodja dež. viničarske šole na Spodnjem Bregu; Kovačič Anton, mlinar in posest. v Krški Vasi; Malnarič Josip, posest. na Brstovcu; Živic Matija iur. dr. v Trstu; Velikanje Josip, župnik v Juršičih; Kamšek Tomaž, pos. na Spod. Ložnici; Verdev Josip, pos. v Pristovi; Lorber Josip, pos. na Selu; Vodišek Anton, pos. v Grabnu; Železnik Frančišek, pos. v Šavšeniku; Jordan Ivan, posest. vile Draškovič; Bizjak Ferdinand, pos. v Letušu; Šlajar Ivan, sodar in pos. v Dasincu; Klemen Frančišek, župni upravitelj v Lozicah; Bratuž Josip, posest. v Orehovici; Mislej Ivan, posest. v Lozicah; Furlan Josip, pos. v Podragi; Jeleršič Anton, mlinar v Podbregu; Žvanut Ivana, posestnica v Lozicah; Lunka Ivan, pos. v Žirovnici; Zarn Frančišek, posestnik v Vrhpoljah; Jarkovič Frančišek, posest. v Žabjeku; Komljanec Martin, posest. v Malem Mraševem; Krevelj Frančišek, posestnik na Trški Gori; Scagnetti Valentin, pos. v Vidmu; Pirc Josip, pos. v Vrhuljah; Arh Vinko, pos. v Leskovcu; Mrgole Vincenc, pos. v Štritu; Fende Ivan, pos. na Primskovem; Rechberger Ivan, posest. na Primskovem; Slern Marij, posestnica v Hujah; Šifer Jernej, pos. na Primskovem; Brezar Miha, posestnik na Primskovem; Gosenca Martin, posest. v Grm-Podgradu; Koklič Ivan, hotelir v Novem mestu; Moravec Ivan, gostilničar v Novem mestu; Horvat Urban, voditelj tvrde J. Krajec nasl. v Novem mestu; Jerman Frančišek, pos. v Ločni; Jakše Martin, pos. v Vel. Škrjančah; Kušlan Ivan, pos. v Kandiji; Skubic Josip, pos. v Dolnjem Vrhu; Medved Josipina, posestnica v Ločni; Jakše Ivan, pos. v Gor. Orehovici; Sladin Ignacij, pos. v Dol. Kronovem; Parkelj Jakob, pos. v Mirni Peči; Murgelj Franc, pos. na Studencu; Witschl Karolina, graščakinja v Srebrničah; Tostovršnik Anton, veleposestnik pri Sv. Lenartu; Rapold Andrej, p. d. Pasterk, posestnik v Beli; Otoničar Luka, pos. v Cerknici; Vogel Josip, pos. v Kostrevnici; Strmljan Jakob, pos. v Kostrevnici; Trdin Ivan, pos. v Kostrevnici; Hribar Ivan, posest. na Zabavi; Senčar Frančišek, posest. na Zabavi; Rebolj Frančišek, posest. na Zabavi; Prašnikar Frančišek, posestnik na Zabavi; Obreza Jakob, pos. v Razpotju; Rebolj Frančišek, pos. na Ravnih; Logoj Josip, pos. na Ravnih; Razpotnik Rudolf, posestnik v Smočidolu; Logoj Jakob, pos. na Ravnih; Strmljan Martin, pos. v Brezniku; Oselnik Alojzij, pos. v Brezniku; Knez Frančišek, pos. v Brezniku; Vogel Jernej, pos. v Brezniku; Grdin Andrej, pos. na Logu; Razpotnik Peter, posest. na Logu; Omahna Pavel, posest. na Logu; Obreza Jernej, posest. v Podkrajju; Lužar Ivan, posestnik v Štalah; Erker Matija, pos. in mesar v Črmošnicah; Križe Ivan, pos. v Komarni Vasi; Smuk Ivan, pos. v Komarni Vasi; Bartol Ignacij, gostilničar v Ribnici; Pelc Frančišek, posest. v Ribnici; Silec Martin, posest. v Kotu; Bogataj Ivan, pos. v Ledinah; Kolenc Marija, posestnica v Žireh; Otrin Neža, posestnica v Opalah; Mlekarska zadruga v Prestranku; Bončina Martin, pos. v Gor. Kanomlji; Gnjezda Josip, posest. v Gor. Kanomlji; Vončina Ivan, posest. v Gor. Kanomlji;

Vončina Josip, posestnik v Gor. Kanomlji; Franjko Ivan, posest. v Podgračnem; Malik Ferdinand, pos. na Slapu; Juvan Frančišek, posestnik v Viševku; Drnovšek Frančišek, posest. v Potoški Vasi; Drnovšek Frančišek, pos. v Potoški Vasi; Jerin Lovro, paznik pri premogokopu v Toplici; Klančičar Frančišek, posestnik v Zavinah; Košir Ivan, posest. v Kotredežu; Košir Peter, pos. v Praprečah; Gavšek Josip, posestnik v Dolenji vasi; Rojina Frančišek, posest. v Zgor. Šiški; Požar Frančišek, pos. v Petelinah; Bratoš Lorenc, posest. v Petelinah; Križaj Ivan, posest. v Selcih; Avguštin Ivan, pos. in mesar v Radovljici; Vengar Alojzij, fotograf v Radovljici; Turk Hugo, c. kr. okr. živinogradnik v Radovljici; Pernel Andrej, pos. v Predtrgu; Kisovšek Josipina, posestnica v Motniku; Jamšek Josip, posest. na Gočah; Volk Frančišek, posest. na Gočah; Galjot Anton, pos. v Podgorju; Forea Matija, pos. v Harijah; Primec Anton, posestnik v Dobrem Polju; Novak Ivan, posest. v Dolnjem Zemonu; Janežič Frančišek, pos. v Dobrem Polju; Kovačič Josip, pos. v Dobrem Polju; Tomažič Frančišek, pos. v Jablanici; Vrh Anton, pos. v Dolnjem Zemonu; Prosen Vincenc, pos. v Kuteževem; Primec Frančišek, posest. v Veliki Bukovici; Logar Josip, posest. v Tominjah; Bevič Anton, posestnik v Dolnjem Zemonu; Jenko Ivan, posest. v Tominjah; Pugelj Anton, pos. v Veliki Bukovici; Vičič Ivan, posest. v Lozah; Vidrih Frančišek, posest. na Gočah; Candek Frančišek, pos. v Janeževem brdu; Samovnik Frančišek, p. d. Buatin, posest. v Maloščah; Pečenko Anton, pos. v Brjah; Srša Frančišek, mizar v Prhovcu; Vesenjaki Frančišek, posestnikov sin v Moškanjih; Cerar Ivan, učitelj na Črnučah; Premrov Frančišek ml., posestnikov sin v Stranah; Bodljaj Josip, posestnik na Brezjah; Bula Ivan, pos. in mesar v Mirni; Bracar Svitbert, pos. v Trsteniku; Bizjak Josip, pos. v Rakovniku; Bartol Frančišek, pos. v Kamnjah; Florijančič Ivan, pos. v Bistrici; Fister Matija, posest. v Dolini; Golob Frančišek, pos. v Dragi; Gospodarič Josip, posestnik v Bojanovem Selu; Jaklič Anton, posest. v Roženperku; Jurglič Ivan, posest. v Prelesju; Jermančič Josip, pos. v Druščah; Kramar Ivan, posest. v Zabrdju; Kraševac Anton, pos. v Dragi; Prijatelj Ivan, posest. v Ostrežu; Starič Ivan, posest. v Hrastnem; Smrekar Frančišek, pos. v Bojanovem Selu; Tratar Josip, učitelj v Mokronogu; Urbič Frančišek, pos. in tesarski mojster v Dragi; Vovk Josip, pos. v Dragi; Zaplatar Anton, pos. v Volčjih Njivah; Zalokar Frančišek, posest. v Vincah; Zupančič Leopold, posestnik v Bistrici; Majcen Ivan, posest. v Polju; Simončič Ivan, posest. v Bistrici; Škarje Jernej, posest. na Veseli Gori; Zablachan M ha, posest. v Glinjah; Golobar Ivan, pos. v Kosezah; Rožman Ivan, župnik v Zavodnjem; Samotorčan Martin, posest. v Vel. Ligojni; Incso Matija, pos. pri Sv. Ožboltu; Baloh Lovro, pos. na Jesenicah; Ferjan Jakob, posestnik na Jesenicah; Humer Lovro, občinski tajnik na Jesenicah; Klinar Pavel, pos. na Plavžu; Krivec Lovro, pos. v Hrušici; Katol. slov. izobraževalno društvo v Loki pri Zidanem Mostu; Klanjšček Josip, posest. v Oslavju; Vranič Ivan, posest. v Žejah; Očepek Anton, posestnik v Potoku; Vojska Blaž, kovaški mojster v Dobu; Dokel Frančišek, pos. v Komarnici; Šterk Josip, posestnik in trgovec v Predgradu; Pisanski Alojzij, posestnik v Leskovcu pri Krškem; Kerin Ivan, posestnik v Vehuljah; Šolsko vodstvo v Velikem Trnju; Zehner Ana, posestnica v Krškem; Sotošek Frančišek, posestnik in župan na Gorici; Prah Tomaž, posestnik v Brestovcu; Debevec Josip, posestnik na Lipsenju; Šuklje Marko, trgovec in posestnik v Bušnji Vasi; Vidmar Matevž, posestnik v Crni Vasi; Božič Josip, posest. na Savi; Jenko Ivan, posestnik v Topolcu; Logar Anton, posestnik v Tominjah; Keserič Ilija, posest. v Metliki; Štebe Ivan, posestnikov sin v Podborštu; Levstek Ivan, posest. v Malih Laščah; Ahtik Ivan, pos. v Vojniku; Lah Jakob, knež. asistent v Lomnicah; Vošnar Frančišek, po dom. Urh, posest. v Dobravi; Borštnar Josip, posest. v Mostu; Gačnik Ivan, posest. v Trziču; Majcen Vincenc, posest. v Stojah; Milavec Andrej, posest. v Jakovici; Hutter Josip, posest. v Pleši; Pečaver Ivan, posest. v Toplem Vrhu; Schauer Ivan, pos. v Crmošnjicah; Smuk Matija, posest. v Ribniku; Smuk Andrej, poses. v Mašljah; Stonič Jakob, poses. v Novi Gori; Troje Matija, pos. na Brezju;

Žagar Ivan, posest. v Stari Fužini; Jarc Anton, župni upravitelj na Savi; Berdajs Leopold, velepos. na Savi; Jerončič Luka, p. d. Tomaž, posest. v Goričah; Križman Karol, posestnik v Tubljah; Volčič Ivan, dijak na dež. kmet. šoli v Gorici; Klinc Josip, posest. v Novi cerkvi; Gašpari Alojzij, posestnik v Žirovnici; Kejžar Fr., posest. v Studenčicah; Šneljer Matej, posest. v Vrhu; Pirce Karol, posest. v Žigmaricah; Traven Frančišek, župnik v Sodražici; Bojce Frančišek, posest. v Dolenji Vasi; Ilc Frančišek, pos. v Dol. Vasi; Pogorelec Anton, posest. v Dolenji Vasi; Ožgar Simon, posestnik v Bačah; Metlikovec Vinko, posest. v Volčjem Gradu; Nanut Mihael, vrtnar v Banjaluki; Cukjati Josip, posest. v Št. Gothardu; Brvar Jgnacij, posest. v Št. Gothardu; Gabršek Luka, pos. v Št. Gothardu; Novak Frančišek, posest. v Št. Gothardu; Izlakar Alojzij, posest. v Št. Gothardu; Albiani Gašper, posest. v Št. Gothardu; Podbevšek Matevž, posest. v Št. Ozbaltu; Levec Simon, posest. v Št. Ozbaltu; Smrkolj Frančišek, posest. v Št. Ozbaltu; Smrkolj Polona, posest. v Št. Ozbaltu; Brinovec Jakob, posest. na Vranskem; Kuhar Fr., posest. in učitelj na Vranskem; Pistotnik Matevž, pos. v Trojanah; Razboršek Josip, posest. v Trojanah; Novak Andrej, posestnik v Trojanah; Novak Lorenc, posest. v Zaplešu; Kralj Vincenc, pos. v Trojanah; Vresk Alojzij, posest. v Hribih; Gorišek Frančišek, posest. v Trojanah; Pančur Frančišek, posest. na Trojanah; Brvar Štefan, posest. v Trojanah; Lebar Blaž, posest. v Brezju; Hladnik Frančišek, posest. v Blatni Brezovici; Smuk Matija, posestnik v Bevkah; Lovšin Frančišek, posest. v Blatni Brezovici; Jeraj Ivan, posest. v Sinji Gorici; Žerovnik Primož, posest. v Voklem; Jakše Josip, posest. v Javorju; Kožuh Josip, c. kr. gimn. prof. v Celju; Rodič M., vdova učitelja in posest. v Stopičah; Žilih Frančišek, posest. v Hlebcah; Rupnik Frančišek, pos. v Gor. Logatcu; Brate Josip, posest. v Birnivasi; Drobnič Ljudevit, posestnik na Potoku; Erman Frančišek, posest. na Češnjicah; Kotar Marko, posestnik v Pristavi; Lužar Ivan, posest. na Brezju; Poljšak Josip, posestnik v Vertovčih; Pipan Emil, posestnik v Vohanji; Vertovšek Ivan, posest. in trgovec v Canjah; Kraljič Ivan, pos. v Vel. Lipljenah; Rojc Ivan, posest. v Mali Jirešici; Sver Ferdinand, posestnik na Ledineku; Kambič Miko, posest. in župan v Krasincu; Klepec Miko, posest. v Krasincu; Klepec Jurij, posestnik v Krasincu; Jakofčič Jurij, posest. v Krasincu; Črnič Ivan, posest. v Krasincu; Starašinič Miko, posestnik v Krasincu; Zupančič Ivan, posestnik v Krasincu; Galovec Miko, posest. v Krasincu; Jakofčič Miko, pos. v Krasincu; Jurejevčič Miko, posest. v Krasincu; Mušič Miko, pos. v Krasincu; Brkovec Miha, posest. v Zemelju; Gregorič Miko, pos. v Gradacu; Piletič Frančišek, posest. in pečar v Gradacu; Matzele Julij, poštar, posest. in trgovec v Gradacu; Štipanič Jakob, mlinar in žagar v Gradacu; Štipanič Ivan, posestnik v Gradacu; Novak Ivan, posest. v Gradacu; Klepec Ana, posestnica na Okljuki; Brodarič Anton, posest. v Gribljah; Skala Ivan, posest. v Podzemlju; Ljudska šola v Podzemlju; Rovar Andrej, posestnik v Vrhpolju; Kobal Andrej, posestnik v Vrhpolju; Premrl Josip, posestnik v Vrhpolju; Petrič Anton, posestnik v Dupljah; Repič Anton, posestnik v Sanaboru; Lovrenčič Matej, posestnik v Vrhpolju; Krašnja Matej, posestnik v Budanjah; Trošt Ivan, posestnik v Budanjah; Koren Josip, posest. v Dupljah; Kodelja Josip, posestnik v Dupljah; Lovrenčič Ivan, posestnik v Vrhpolju; Kobal Anton, posestnik v Vrhpolju; Čuk Ivan, posestnik v Vrhpolju; Repe Anton, posestnik v Želečah; Črne Mihael, posestnik in gpstilničar v Mlinem; Kunčič Ivan, posestnik in lesni trgovec v Mlinem; Avenarius R., tvorničar na Dunaju; Pust Frančišek ml., posestnik in mestni tesarski mojster v Ljubljani; Repnik Štefan, posest. v Črešnjevcu; Kambič Anton, posestnik v Metliki; Zurec Ivan, posestnik v Semiču; Sporin Ivan, trgovec pri Sv. Katarini; Tlakus Ivan, posest. v Gornji Sv. Kungeti; Brinskele Andrej, trgovec v Črmošnjicah; Samida Andrej, posest. v Toplem Vrhu; Šterbenc Andrej, posestnik v Komarni vasi; Juran Matija, posestnik v Stari Žagi; Höferle Jakob, posestnik v Seču; Schmuk Stanislav, posestnik v Muckendorfu; Pečaver Jurij, posest. v Štalah; Matzelle Andrej, posestnik v Mukendorfu; Bukovič Martin, posestnik v Blatniku; Vidmar Ivan, posestnik v Lazah; Stalzer

Ernest, posestnik v Lazah; Šusteršič Ivan, posestnik v Lazah; Majhin Ivan, posestnik v Ribniku; Smuk Ivan, posestnik v Ribniku; Erker Frančišek, učitelj v Črmošnjicah; Spreitzer Andrej, posest. v Stari Žagi; Jakša Josipina, veleposestnica v Loki pri Zidanem mostu; Podlogar Jernej, posestnik v Prazniku; Blut Frančišek, posestnik v Mali gori; Ahčin Ivan, posestnik v Adergasu; Anžič Frančišek, posestnik v Zgor. Brniku; Burgar Ivan, posestnik v Spod. Brniku; Erzar Frančišek, posestnik v Cerkljah; Galjot Ivan, posestnik v Cerkljah; Jenko Ivan, posestnik v Spod. Brniku; Jereb Josip, posestnik in gostilničar v Spod. Brniku; Kepec Frančišek, posestnik na Pšenični Polici; Kosec Primož, posestnik v Spod. Brniku; Repnik Ivan, posestnik v Zgor. Brniku; Rogelj Ivan, posestnik v Spod. Brniku; Skodlar Marija, posestnica v Dvorjah; Velesovska šola v Adergasu; Verbič Frančišek, posestnik v Spod. Brniku; Gnus Anton, nadučitelj in posestnik na Dolu pri Hrastniku; Lešnik Josip, posestnik na Koblju; Kocijančič Jakob, posestnik v Gorjah; Bogolin Ivan, posestnik v Zadovineku; Oberman Maks, posestnik v Draščih; Grabnar Frančišek, posestnik v Krbuljah pri Št. Lambertu; Lipovšek Jakob, posestnik na Prečni; Ambrožič Josip, posestnik na Slapu; Kolenc Anton, posestnik in gostilničar v Št. Rupertu; Mavc Jakob, posestnik v Rakovniku; Podlesnik Martin, posestnik v Škovcu; Starič Jera, posestnica v Škrļjevem; Mandelj Josip, posestnik in kovač v Sotli; Keršič Frančišek, posest. v Rakitni; Robek Mihael, posestnik v Črešnjevem; Kofol Leopold, posestnik v Čepovanu; Kovač Martin, posestnik v Dipaljšivasi; Kovačič Martin, posestnik v Gradacu; Pezdur Anton, posestnik v Gradacu; Butala Ivan, posestnik v Gradacu; Švajger Frančišek, posestnik v Vranovičah; Ambrožič Frančišek, posestnik v Sanaboru; Košir Anton, posestnik v Dol. Straži; Turk Anton, posestnik v Vel. Škrjančah; Kunstelj Frančišek, posestnik v Poljšici; Čepelnik Ivan, posestnik v Naklem; Jelenec Franica, posestnica v Dražgošah; Benedik Lorenc, posestnik in trgovec v Dolenjšivasi; Jelenc Ivan, posestnik v Dolenjšivasi; Habjan Matevž, posestnik v Dražgošah; Habjan Mihael, posestnik v Dražgošah; Tušek Ivan, posestnik pri Sv. Lenartu; Kmetijsko bralno društvo «Lijak» na Vogerskem; Nabergoj Alojzij, posestnik na Proseku; Češnik Ivan, posestnik v Baču; Kunstelj Ivan, posestnik na Bohinjski Beli; Poljanec Jernej, posestnik na Selu; Žakelj Pavel, posestnik pri Sv. Joštu; Tominc Andrej, posestnik na Planini; Lešnjak Mihael, posestnik na Planini; Gršič Ivan, posestnik v Bojanjšivasi; Colarič Frančišek, posestnik v Slinovcu; Martič Josip, posestnikov sin v Želučah; Meglič Karol, posestnik v Ljubljani; Bernik Andrej, posestnik v Podlonku; Bernik Peter, posestnik na Luši; Matičič Ivan, posestnik v Grčarevcu; dr. Skočir Josip, okrožni zdravnik na Planini; Logar Frančišek posestnik in gostilničar v Hrastniku; Trškan Katarina, posestnica na Studencu; Dežjot Frančišek, posestnik v Mislečah; Žnidaršič Marko, posestnik v Sežani; Sopšič Ivan, posestnik v Gradacu; Marentič Matija, posestnik v Gradacu; Potočnik Ignacij, posestnik v Gradacu; Pretnar Frančišek, posestnik v Podhomu; Zupan Ant., posestnik v Zasipu; Sotelšek Mihael, posestnik na Blatnem; Švagan Simon, posestnik v Novakah; Sakelšek Anton, logar pri Novi Cerkvi; Wobak Tomaž, posestnik v Goričah; Berdajs Alojzij, posestnik na Bregu; Mislej Josip, posestnik v Bogu; Zidarič Vinko, posestnik v Pičanu; Kačičnik Gašper, župnik v Stranicah; Narodna Čitalnica v Celju; Kaučič Fridolin, c. in kr. stotnik na Dunaju; Krajski Jernej, posestnik v Svibnjem; Razinger Maks, posestnik v Kranjski gori; Pušnik Simon, posestnik v Črešnjevcu; Kmetič Jurij, posest. v Trzinu; Hočevar Fortunat, posestnik v Globelju; Žagar Frančišek, posestnik v Dolenjem Zemonu; Kocjan Alojzij, posestnik v Strajah; Colarič Martin, posestnik v Slivjah; Verbič Josip, posestnik na Stari Vrhniki; Skok Josip, posestnik v Gorenji Tribuši; Kraulič Peter, posestnik pri Sv. Juriju; Strnad Ferdinand, posestnik v Brunku; Klanšek Frančišek, posestnik v Rudni vasi; Krznar Ivan, posestnik v Žebniku.

Razglas.

o oddaji simodolskih plemenskih bikov, kupljenih z državno podporo.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kupi meseca marca s podporo, ki jo dovoli c. kr. kmetijsko ministrstvo za pospeševanje govedoreje, nekaj bikov omenjene pasme.

Te bike bo odbor oddajal na podlagi došlih prošenj, in sicer z ozirom na potrebo čistokrvnih plemenjakov po dotičnih krajih. Prošnje je vložiti

do 1. aprila t. l.

pri glavnem odboru c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani. Vsak prosilec za bika mora v prošnji naznaniti, oziroma zavezati se:

1. da je pripravljen bika sprejeti v pravem času na oni postaji, ki bo določena, in sicer tistega bika, ki ga določi odbor;

2. da pošlje na račun precej, ko mu odbor nazn. ni, da mu je bik prisojen, 20 K, ki zapadejo, če potem ne sprejme odkazanega mu bika;

3. da plača ob sprejemu bika polovico tistih stroškov, ki jih je podpisani odbor imel zanj pri nakupu, in sicer odračunši pod točko 2. omenjenih 20 K, in

4. da podpiše zavezno pismo, da se zaveže imeti prejetega bika dve leti za pleme in, če ga iz kterejakoli zadostnega vzroka z dovoljenjem podpisanega odbora proda, povrniti po 10 K za vsak mesec, kar ga pred časom odda.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, 15. marca 1905.

Razglas

o oddaji plemenskih prasičkov jorkširske (velike bele angleške) pasme.

Podpisani odbor bo oddajal, kakor doslej, plemenske mladiče jorkširskega prasičjega plemena pod nastopnimi pogoji:

1. Prasički se oddajajo po 10 in tudi več tednov stari, in sicer kakršne starosti se dobe

2. Cene prasičkom so za polovico nižje kakor jih plačuje družba.

3. Oddajajo se ali sami mrjaščeki, ali pa svinjica z mrjaščekom vred.

4. Kdor dobi prasiče, se mora zvezati:

a) da jih obdrži za pleme, dukler bodo sposobni;

b) da naznani odboru, kadar jih neha imeti za pleme;

c) da bo pripuščal mrjasca tudi svinjam drugih gospodarjev.

Došle prošnje bo odbor reševal povrsti, kakor bodo dohajale, in sicer vselej takrat, kadar dobi takih plemenskih prasičkov, ki pa seveda niso vedno v zadostnem številu na razpolaganje.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, 15. marca 1905.

Listnica uredništva.

I. A. v. A. Če kdo brez dovoljenja zganje na drobno toči in ne preneha navzlic ponovljenim denarnim globam, ni drugega sredstva, kakor ga naprej kaznovati.

I. T. v. T. Iz Vašega pisma ne moremo posneti, kaj pravzaprav hočete. Pojdite k sodišču, tam so dolžni dati Vam pravi svet, in sicer zastoj.

A. B. na R. Če pri agentu niste nič naročili, nobene reči podpisali in ste celo pisali, da nobenega blaga ne sprejmete, tedaj Vas k sprejemu blaga nihče ne more siliti, in če ste ga na železnici vendar sprejeli, ga hranite ter ga pustite odpošiljatelju na razpolago, da ga na svoje stroške proč spravi.

I. J. v. Z. O tem, da mora svinjo sesa, berite odgovor na 54 vprašanje.

I. F. v. S. Če je bila dota ali dedščina pravomočno dana ali izgovorjena, tedaj zapade v 30 letih če se opravičeni ne zglaš. Pri terjatvi ob pravem času mu gredo obresti za 3 leta, če ni bilo drugače določeno.

A. K. v. B. Izvijajte razdelitev pašnika pri komisarju za agrarske operacije, ta bo potem že vso zadevo v red spravil ter Vam dal pojasnila.

I. K. v. M. Če občinski zbor sprejme kakšno pot med občinske, potem jo je vsa občina dolžna vzdrževati. Če občinski zbor hoče, lahko prispeva za vzdrževanje vsake poti. Take podpore se Vam ni od nikoder nadejati.